

«Els pagesos hem sigut l'excusa perfecta per moure diners»

Parlem amb Alfred March, president de l'Associació Collserola Pagesa i un dels socis fundadors de cooperativa La Rural sobre les dificultats que ha d'afrontar els pagesos de la serra de Collserola

Alfred March, president de l'associació Collserola Pagesa i fundador de la Rural | Sergi Baixas

Fa set anys que **Alfred March** es dedica a la pagesia a la Serra de Collserola. Nascut a Mira-sol, és un dels socis fundadors de **La Rural**, una cooperativa dedicada a la producció ecològica en diversos terrenys que sumen tres hectàrees destinades a l'horta i a la plantació de plantes aromàtiques. Però a més a més, March també és el president de **Collserola Pagesa**, una associació que engloba a la dotzena d'enclavaments pagesos de la zona per fer pinya davant els reptes del sector.

A **NacióSantCugat** hi parlem per esbrinar les dificultats que afronta la pagesia collserolana, ubicada en un **escotat entorn natural** enmig de l'àrea metropolitana. Desemparació, rendes agràries, terres abandonades i amenaces invasores; aquests són alguns dels temes que més ressonen en la veu compresa però contundent d'un home apassionat en protegir la terra que l'ha vist créixer.

- L'any 2016 es dona el tret de sortida al projecte Alimentem Collserola. Una iniciativa que busca promoure l'articulació de la pagesia al conjunt de la Serra. Què va suposar per als pagesos de la zona aquesta iniciativa?

- El projecte es va constituir el 2016, però no es van veure resultats relativament significatius fins al 2019. El que ha suposat és una gran inversió per part de les administracions públiques que no ha anat a parar als pagesos, sinó que s'ha destinat a dinamitzar i contextualitzar sobre el com està la pagesia a la serra. Un autèntic *despilfarro*.

Al Parc Natural de Collserola hi ha una dotzena d'enclavaments pagesos Foto: Sergi Baixas

Sí que hi ha hagut gent amb molt bona voluntat i interès per ajudar des del Parc de Collserola, Arran de Terra o algunes persones de perfil baix de l'Ajuntament, però en general hem sigut l'excusa perfecta per moure diners. El que passa és que per mecanismes legals resulta més senzill enviar calés a altres projectes relacionats amb la pagesia, com ara iniciatives de divulgació; però no ho és tant destinar-los directament a les empreses agràries. Vaja, que acaben fent el que és més fàcil, a allò que porta més vots.

- Tot i això, aquest nou espai va permetre conèixer-vos i conjurar forces, fins al punt de constituir-vos com a l'actual associació Collserola Pagesa...

- Sí. Ja feia uns anys que treballàvem junts dins de les dinàmiques del Parc de Collserola. Quan vam veure la quantitat de diners que movia Alimentem Collserola i el que ens arribava a nosaltres, ens vam adonar que aquestes iniciatives per a ajudar a la pagesia només retroalimentaven les administracions públiques.

"Som en una situació tan crítica que no podem posar-nos exquisits i excloure a gent"

Per això ens vam reunir i vam constituir l'associació, per a tenir la paella pel mànec i deixar d'anar a remolc i que ens prenguessin el pèl. Ara som nosaltres els que posem les pautes del que volem i del que no; i des d'aleshores estem obtenint millors resultats.

- I per això opteu per la creació d'aquesta entitat? Volíeu sortir de les faixes de les administracions públiques i tenir més llibertat de moviment?

- Vam tenir una sèrie de desenganys amb projectes que van sortir realment malament, com el del compostatge de TornaSòl. Es va utilitzar a la pagesia per a demanar una subvenció de la qual s'han lucrats unes quantes persones i nosaltres no n'hem tret res; ni diners ni un compost que beneficiï el sòl de Collserola. L'estudi per fer el compostatge no es va fer en cap moment sota el prisma d'ajudar a la pagesia i va costar prop de 70.000 euros. Van passar dues o tres situacions com aquesta i aleshores vam acabar decidint que a partir d'aleshores ells no ens haurien de dir el que necessitem, sinó que ho hem de fer nosaltres. I si no volen, doncs que dinamitzin la pagesia per una altra banda i amb altres pagesos.

- Fins ara no existia una xarxa de pagesos similar.

- Ens vam aplegar per veure les necessitats comunes i per a què cal lluitar i treballar. Tenim uns objectius principals que són la defensa contra la fauna salvatge, la divulgació dels productes de Collserola, millorar els contractes agraris i la recuperació i l'accés a la terra de la Serra, que és molt complicat. En aquest sentit, per exemple, les nostres terres a la Rural les hem hagut de negociar amb cinc propietaris diferents.

- I pel que fa a la Transició Agroecològica?

- Això és més un objectiu d'Arran de Terra, però no és uns dels eixos cabdals de l'associació. Per a mi també ho és, però no puc parlar per tots. Nosaltres prioritzem enfocar-nos primer en la recuperació de la pagesia i després ja en la pagesia ecològica. Estem en una situació tan crítica que no podem posar-nos exquisits i excloure a gent. Els pagesos ja viren sols cap a l'eco perquè és necessari. Són els primers conscients de que han de cuidar la seva terra per no carregar-se-la.

- Quins beneficis suposa potenciar la pagesia a la Serra de Collserola?

- El contracte agrari se sustenta sota la interpretació que la pagesia fa un servei ecosistèmic a l'entorn; i amb una mica més de recursos, faríem una feina brutal. Cal assenyalar que actuem com una eina de prevenció d'incendis perpètua, ja que els camps fan de tallafocs. Els ramats netegen el sotabosc i ajudem a mantenir la biodiversitat i el mosaic agroforestal.

El president de Collserola Pagesa relata els beneficis que suposa la pagesia per conservar i protegir l'entorn natural. Foto: Sergi Baixas

El bosc de Collserola és jove i està sobrecarregat de massa forestal. Això no ajuda a la creació d'ecosistemes per a la subsistència d'altres espècies; és més, amenaça en cremar sencer en menys de vuit hores amb unes condicions meteorològiques concretes. Nosaltres ajudem a corregir aquest escenari. A més a més, també proveïm d'aliments saludables de quilòmetre zero a la població de Sant Cugat.

- En aquest sentit, un dels aspectes singulars de la pagesia collserolana és que es troba envoltada de l'àrea metropolitana i d'urbanitzacions superpoblades. Quines dificultats us suposa aquest entorn per promoure la vostra pràctica?

- Mira, començaré pels avantatges perquè només n'hi ha un. L'avantatge que tenim és la proximitat amb els nostres clients, que ens facilita molt la comercialització. A partir d'aquí, tot són inconvenients: l'accés a la terra és més complicat; la legislació també posa moltes traves per a qualsevol gestió; la renda agrària és tan alta que no podem viure al costat del nostre camp com es fa a les masies de tota la vida; la gestió de l'entorn tampoc ens ajuda i ens es hostile. Per exemple, nosaltres no podem caçar els senglars que ens destrossen la collita pel nostre propi compte, i Collserola està superpoblada. La llista és bastant extensa...

- Els límits de les terres de conreu són inestables?

- La principal dificultat d'accés a la terra és que la propietat està molt fragmentada i has de negociar amb moltes persones el lloguer dels camps. Per als propietaris, aquestes terres són solars i preveuen que en uns anys siguin edificables. Per tant, no ho lloguen per conrear, i si ho fan t'ho lloguen a un preu altíssim perquè no entenen que el camp té un valor proporcional al de la producció agrícola que generi. No ho comprenen.

"És que a mi em fot que ara sembli que demanem ajudes"

A més, has d'afegir el cost de fer tanques per protegir el camp del porc senglar i que l'accés a l'aigua per al conreu a Collserola és molt car per escàs. Una persona que vulgui viure del camp no vindrà aquí. Jo he estat tres anys sense cobrar un duro i treballant cada dia de la setmana... Ningú s'hi ficaria per guanyar-se la vida. Estem llunyíssim de fer *algo* tangible per recuperar la pagesia.

- Pel que fa a les terres, hi ha terres en desús a Collserola?

- El Consorci del Parc de Collserola va fer un estudi que calculava que hi ha 160 hectàrees recuperables a la serra, però jo no les veig enlloc. Nosaltres volem més terra per créixer, però en realitat no estan a l'abast per contractar-les.

- Quines són les dificultats més grans que us trobeu i quins són els reptes més importants als quals us haureu d'enfrontar en els pròxims anys?

- Un dels reptes que tenen els pagesos de Collserola és poder seguir a la seva terra. No els faran fora demà, però potser sí potser d'aquí a set o vuit anys, i això és molt dur. Un altre és tenir una renda agrària per aconseguir uns salaris i un model de vida digne que s'acosti al que es considera normal. Aquesta feina requereix sacrificis i inclús molts dels pagesos d'aquí no tenen vacances ni caps de setmana lliures. Nosaltres ara ho hem aconseguit però sent mileuristes. A més, també estem molt lluny de la conciliació familiar.

- Què vol dir amb renda agrària? Una ajuda de l'administració pública per cobrir aquest plus?

És que a mi em *fot* que ara sembli que demanem ajudes quan la pagesia petita som els que menys pillem. Tens deu empreses, com Freixenet o Codorniu, que agafen les mateixes subvencions que la resta de 22.000 pagesos que queden a Catalunya... I no només produeixen menys per metre quadrat que un petit productor, sinó que també generen menys treball i amb un producte de menor qualitat.

March reivindica la implementació d'una renda agrària per protegir la pagesia Foto: Sergi Baixas

No és un ajut, és una compensació per tot el que aportem com a servei bàsic que fem a la societat i a l'entorn. Estem fent tasques, com els marges per la protecció d'incendis, per les quals no rebem cap mena de subvenció; però després bé que es destina un milió d'euros als Ajuntaments del voltant perquè ho facin amb desbrossadores. Només reclamem una renda que respongui a la mitjana de sou del país. Establir una base que, independentment de les calamarses, de la sequera, dels atacs de senglars... es pugui garantir una supervivència mínima i una estabilitat. Amb això ja seria suficient. Cal recordar que a nivell de professionalització i de coneixement tècnic que es té aquí per produir no ho tens en una pizzeria on s'hi guanya el doble.

- Hi ha suficient relleu generacional al camp?

- Cap. La mitjana d'edat és de 56 anys. Si ser pagès no és una alternativa laboral real per a les noves generacions, no hi haurà nous pagesos. A Collserola no hi ha relleu generacional. I ho tenim al costat de Barcelona, on molta gent li agradaria dedicar-se, però resulta massa complicat ser pagès aquí.

- Us sentiu abandonats per les administracions locals?

- Jo percebo que ho veuen com un *hobby* ajudar a la pagesia, però en realitat no canvien res. Fa uns mesos va venir l'alcaldeessa Mireia Ingla a fer-se la foto, però no hem sabut res més des d'aleshores. I amb el govern de Valldoreix passa el mateix. Ens agradaria rebre un suport que no ens fes perdre el temps. Tot el recolzament són reunions que acaben en copets a l'esquena. I això ens esgota, preferim treballar.

- Ha anat comentant que el senglar suposa una amenaça ben real per la producció. Què s'hi pot fer?

- Ja fa temps que he deixat de contar, però en dos mesos el senglar ens ha suposat unes pèrdues de 4.000 euros en producte. I aquesta xifra no inclou el cost de les tanques que ens han destruït i les hores extres que els treballadors hem dedicat a replantar i reparar el terreny. Això sí, entra un senglar a l'interior d'un McDonald's i falta temps perquè la Policia Local l'abati a trets.

"La població acostuma a posar-nos sempre en dos extrems: o ets una empresa freda o ets un pagès que viu en un conte de fades que aixeca el dit i sap si plourà"

El senglar és una amenaça per als conreus, però també és una plaga. I la gent no ho vol veure això; hi ha molta ignorància sobre aquest animal. Tan sols en la nostra zona durant els mesos d'estiu n'hem atrapat una trentena. La seva superpoblació afecta greument la biodiversitat de Collserola i no estem fent els deures ni sent sostenibles.

- Com us agradaria que us veiés la població que, al cap i a la fi, és a qui interpel·leu en aquest canvi de paradigma per a un consum més "just i sostenible"?

- Doncs crec que s'hauria de desmitificar la imatge bucòlica del pagès. S'ha d'entendre que som gent que ho tenim molt difícil i a qui li han de sortir els números a finals de mes. La població acostuma a posar-nos sempre en dos extrems: o ets una empresa freda o ets un pagès que viu en un conte de fades que aixeca el dit i sap si plourà. A mi tan sols m'agradaria que ens consideressin com una companyia que fa un gran esforç per donar un servei a la societat i al territori.